СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 7. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 13-го січня 1944. No. 7. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, January 13, 1944 VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОСЛАННЯ ПРЕЗИДЕНТА ДО КОНГРЕСУ Й НАЦІЇ

Домагається заведення примусової краєвої служби.

ВАШИНГТОН. — Вівторок 11. січня президент Рузвелт, зогляду на свою недугу інфлюенци, не явився особисто в конгресі для виголошення заповідженого послання, але передав його до відчитання в обидвох палатах конгресу. Ввечер цього самого дня президент виголосив через радіо промову до населення краю, а в ній переповів те, що написав для конгресу. Хід думок послання такий:

Упродовж двох літ ми є спільниками у війні за існування. Але американський нарід не може вдоволитися самим вирятуванням з цієї війни. Наші жертви такі великі, що повинні нашим дітям лишити щось більше. Головною ціллю нашої участи у війні є забезпека. Під тим словом треба розуміти забезпеку від нападу і наїзду. Під тим треба теж розуміти забезпеку економічну, громадянську і забезпеку моральну в родині держав.

Я брав участь в кількох міжнародніх конференціях. Добре, що їх переведено тепер, а не після покінчення війни, як це сталося за першої війни. Можу сказати, що ні секретар Гол ні я не заключили ніяких тайних договорів, крім стратегічних плянів до вигри війни. Повернувши домів, я застав дивну ситуацію: Більшість населення працює сумлінно для скорого покінчення війни,, але деякі групи меншин хочуть витягнути для себе користи з війни. Щоб забезпечити край перед несподіванками і розложити рівно обовязки для всіх

Треба перевести прграму з пяти точок.

Вони такі: 1. Реалістичний податковий закон, щоб обложити податками всі надмірні зиски як поодиноких осіб і корпорацій. 2. Продовження закона про переміну воєнних контрактів для військових достав, щоби виключити неоправдані зиски для підприємців і забезпечити можливі ціни для уряду. 3. Придумання відповідного закону для управильнення ціни харчів як при купівлі так і при продажу. 4. Виконання закону з жовтня 1942. р. про стабілізацію цін, щоб недопустити до зміни вартости американського доляра. 5. Ухвалити закон про краєву службу, на підставі якого уряд мав би право потягнути до служби при війську або до цивільної праці кожну здорову людину, як мужчин так і жінок.

Намічений плян творить одну нерозривну цілість і від її виконання залежатиме негайна перемога у війні. Переведення загальної краєвої служби є конечне для самої справедливости, демократії і для вислову переконання про загальну відповідальність.

Економічна забезпека признакою свободи.

Особиста свобода не може існувати без економічної забезпеки. А „Новою Хартією Прав" можна вважати такі засади: Право до праці і відповідної плати; право до такої нагороди за працю, щоб мати час на відпочинок; право фармера до продукції і до продажу продуктів за оплатну ціну; право бизнесмена до забезпеки перед нечесною конкуренцією; право родини мати приличне мешкання; право до медичної обслуги; право до життя без страху перед нуждою; право до освіти. Усі ці права треба розуміти як право до забезпеки. Щоб це осягнути кожен має обовязок послужити краєви в цім критичнім часі для нації, щоб її зробити щасливішою у ліпшому світі.

КОНВЕНЦІЯ РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ БУДЕ В ШІКАҐУ.

ШІКАҐО. — Републиканський Краєвий Комітет одноголосно рішив скликати краєву конвенцію до Шікаґа на понеділок 26. червня 1944. р. На конвенції мають вибрати кандидата на президента до вибору в листопаді цього року і намітити плятформу партії на найближчу каденцію. Предсідником конвенції вибрано Волтера С. Ґалаґана з Вест Вирджинії.

АРЕШТОВАНО БУВШОГО НІМЕЦЬКОГО ҐРАФА ПІДОЗРІЛОГО В ШПИГУНСТВІ.

НЮ ЙОРК. — Федеральне Бюро Інвестиґацій арештувало американського громадянина німецького походження ґрафа Альбрехта фон Равтера, замешкалого в Бруклині, як запідозрілого в шпигунстві в користь Німеччини. Равтер пересилав листи до південно-американських країв, звідки вони доходили до німецьких рук. Листи приловило бюро американської військової цензури.

КОНҐРЕС ПРОМИСЛОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ СІО ПЕРЕБИРАЄ ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ.

НЮ ЙОРК. — Стейтова орґанізація Конґресу Промислових Орґанізацій, знана під назвою в англійській мові як Сі Ай О (СІО), похлонула в себе цілу так звану Американську Партію Праці. Це сталося тому, що члени Американської Партії Праці майже в цілости були членами юній, приналежних до СІО.

Критика послання президента

ВАШИНГТОН. — Ледви вийшло друком послання президента Рузвелта до конгресу з домаганням заведення краєвої примусової служби, а вже була готова критика його предложення. Ґазетні кореспонденти, що працюють постійно поміж конґресменами, щоби збагнути їх опінію в кожній справі, звідомлюють, що між членами конґресу переважає опінія, начеб то послання президента не було диктоване самою конечністю, але теж і політичними аспіраціями, з огляду на президентські вибори в біжучім році. Головною притокою до проєкту завести краєву примусову службу є невдача з полагдненням страйку залізничників. Очевидно, що й бажання втягнути всіх здорових людей до праці, є важним чинником у веденню війни й тому воно найшло своє місце в посланню. Отже в цій справі є досить сильна опозиція. Але конґресмени вже здавна передумували над скріпленням закону проти страйків, тому тепер вони вийдуть з цими пропозиціями, а схочуть недопустити до загальної краєвої служби.

ОПОЗИЦІЯ ЗБОКУ РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

Зорґанізоване робітництво противне заведенню закону про примусову краєву службу, кажучи, що досі вона ще не потрібна. Филип Морей, предсідник Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО) назвав предложення президента Рузвелта „фальшивим ліком". Предсідник Американської Федерації Праці Ґрін не хотів ще відкрито сформувати свого погляду, але, як кажуть, він таксамо рішуго противиться загальній примусовій службі, як і Морей. Робітничі орґанізації того погляду, що такий закон однако не перешкодить страйкам.

СЕНАТ ЗА ДОТЕПЕРІШНЮ ВИСОТУ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ВАШИНГТОН. — На повнім засіданню сенату переголосовано 48 голосами проти 17, щоб у будучому податковому законі зберегти дотеперішну клявзулю про висоту суспільного забезпечення при плаченню робітничих заробітків. Значить робітники і підприємці будуть дальше платити 1 відсоток від платень.

Російсько-польська кріза зростає

КАБІНЕТ МІКОЛАЙЧИКА НЕ МОЖЕ НАЙТИ РОЗВЯЗКИ

ЛОНДОН. — Два засідання відбув міністерський кабінет польського уряду на вигнанню під проводом премієра Міколайчика, аби найти відповідь на московську заяву в справі польської границі.

Польський кабінет розуміє передусім, що московська пропозиція позбавило би Польщу двох третин її передвоєнної території та одної третини її передвоєнного населення, але після двох засідань він не міг ще подати ґазетам, як він ставиться до цеї пропозиції. Підчас павзи в засіданню премієр Міколайчик, міністер заграничних справ Тадеуш Ромер й ґраф Едвард Рачиньскі, польський амбасадор у Лондоні, вибралися на побачення з британським секретарем заграничних справ Антонім Іденом. На середу рано скликано третє засідання в цій справі.

Британський уряд не подав свого становища, але видно, що він бажав би собі відложення вирішення на пізніше. Британський уряд далі признає польський уряд у Лондоні за уряд. Британці подивляють польський боєвий дух, але мають кепську опінію про польський політичний розум.

Тимчасом у лондонській пресі справу дискутується широко й досить повно. Лондонський „Таймс", наприклад, подає довгу історію польсько-російської боротьби за території західної України й Білоруси та повстання так званої лінії Курзона. „Таймс" роскриває польські політичні маніпуляції, що мали на цілі затерти перед світом факт, що поляки не мають на цих територіях більшости.

Ґазети й політичні круги звертають увагу на те, що пропозиція совєтського уряду щодо лінії Курзона властиво не відноситься до польського уряду на вигнанню, бо вона робить пропозицію на адресу польського народу, а не польського уряду на вигнанню; до того совєтська заява каже, що польський уряд на вигнанню показався нездібним орґанізувати опір німецьким окупантам. У деяких місцевих колах закидують польському урядови на вигнанню, що він уважає за головного ворога Польщі не Німеччину, а Росію.

НІМЕЧЧИНА ПОДАЄ ВІСТКУ ПРО РОЗСТРІЛ ЧЯНА

БЕРН. — Німецька новинкарська аґенція подала вістку з італійського міста Верони, що там виконано присуд смерти, виданий фашистівським трибуналом проти ґрафа Чяна, зятя Мусолінія й його колишнього міністра заграничних справ; проти маршала Емілія де Боно й трьох інших бувших членів найвищої фашистівської ради. Присуд виконано в вівторок в 9. годині рано. Подробиць екзекуції не подано.

Італійське радіо в Римі подало тільки факт, що в Вероні відбувся суд проти 19 зрадників.

Чяно мав 41 літ життя й був одним з найбагатших людей в Італії. Маршал де Боно мав 78 літ і був одним з найбільших героїв фашизму.

Ходять чутки, що папа Пій вставлявся за засудженими, ще інші, що Чяно прибував утікати. Італійські ґазети в Швайцарії називають суд кпинами над судівництвом, бо суддями були самі прихильники Мусолінія і суд відбувся тайно. Ходять теж чутки про арешт Карля Скорци, секретаря фашистівської партії.

„РОСПИТУЮТЬ МОРСЬКОГО СОБАКУ".—Ґазетярі роспитують адмірала Вилйема Ф. Галсія, команданта фльоти на південному Пацифіку. Цей „морський собака" (так називають старих і досвідчених моряків) при розмові з ґазетярами зняв не тільки блюзку, але й сорочку, відкриваючи татуоване, за моряцьким звичаєм, рамя.

НАЙБІЛЬШИЙ ПОВІТРЯНИЙ РЕЙД ВІЙНИ

ЛОНДОН. — Головна кватира американської армії видала комунікат, що великі формації американських „літаючих фортець" і „либераторів", в товаристві американських „тондерболтів", „лайтнинґів" і довгометових боєвиків, британських і аліянтських заатакували в середу цілі в північно-західній Німеччині. Виправа стрінулася зо сильним спротивом, каже комунікат, але не подає, що це були за цілі ні розмірів шкод, які їм зроблено, ні коштів виправи для нашої сторони.

Німецький комунікат про цей рейд теж не подає обєктів виправи, але каже, що це була велика виправа та що в ній німці збили 123 літаки, переважно чотиро-моторові бомбовики.

Донесення зо Стокгольму кажуть, що ціллю цього нападу днем був Берлін. Ще інші, що він був звернений передусім проти балтійського порту Данціґу.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПЕРЕЙШЛА РІКУ СЛУЧ І ОБІЙШЛА САРНИ.

ЛОНДОН. — Російські війська, перейшовши вже значно поза ризьку границю, сфорсували ріку Случ та оточили з боків місто Сарни, занявши важні залізничі стації на лінії Рівне-Вильна, положені 5 миль на північ і 5 миль на полудне від міста. Червона армія посунулася теж значно по залізниці до стації Шепетівки, що лежить на ризькій границі.

Німецькі й інші радіові стації Осі подають, що головну атаку цим разом червона армія почала на півострові Керчу, а з комунікатів, самої червоної армії виходить, що вона бється найбільше на 350 миль широкому фронті від ризької границі до Дніпра Московський комунікат признає, що північно-західному криловм армії Ватутіна помагають польські партизани. Поза ризькою границею фронт поширено вже на 45 миль.

Коло Волинського Новгороду червона армія вбила поважне число німців і мадярів. Російські підсумки боїв коло Кірового подають, що червона армія знищила там 293 німецькі повзи, 296 гармат, 40 самопальних гармат, 121 моздірів, 445 скорострілів, 90 панцирних троків, 2,009 звичайних троків та 19 маґазинів.

АЛІЯНТСЬКИЙ НАТИСК НА КАССІНО.

АЛЖІР. — Британські американські війська пятої армії напирають з двох боків на Кассіно. Американські війська находяться вже від цеї найближчої аліянтської цілі в Італії на 4 милі, а британці на пять. Американці панують над околицею, занявши верх гори Піперніс.

У пятницю й суботу ніччю британські нищителі бомбардували адрійські прибережні міста, в котрих німецька армія має свої бази. У ночі з 7. на 8. січня нищителі „Джервис" й „Джанос" бомбардували Анкону й затопили чотири скунери. На другу ніч нищителі „Тробридж" і „Тумулт" ушкодили чотири скунери.

ВОЯКИ НЕ СПОДІВАЮТЬСЯ ЗДАЧІ НІМЦІВ.

На основі власних досвідів з німецькими вояками американські вояки в Італії не сподіваються заломання німецького воєнного духа. Вони радше сподіваються, що німці будуть воювати, поки в них стане зброї. Вони передбачують ще цілий рік війни. Тільки вояки поза фронтом сподіваються вертатися скоро домів.

ДВА РЕЙДИ НА СОФІЮ.

АЛЖІР. — Британські бомбовики почали наново бомбардувати Софію. Наперед збомбардували її ніччю, а потім американці бомбардували її днем. Був це найбільший рейд на Софію цеї війни.

Американські літаки били теж по залізничих маґазинах і варстатах у сербському місті Скопле.

ОЧИЩУЮТЬ АЛЖІР З ПРИХИЛЬНИКІВ ВІШІ.

АЛЖІР. — Франсуа де Ментон, комісар справедливости, заявив тимчасовій дорадній раді, що Французький Комітет Національного Визволення отворив уже спеціяльний військовий суд для судження 288 осіб, арештованих за останні два місяці за звязки з вішівським урядом Петена й Ляваля. Судовий трибунал складається з 3 військових і 2 цивільних осіб.

ВІДБИВАЮТЬ ЯПОНСЬКІ АТАКИ НА РІГ ҐЛОСТЕР.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські маринарі відбили два японські проти-атаки на ріг Ґлостер, а на другому кінці Нової Британії аліянтські літаки знову били по Рабаули, при чому в бою зострілили 16 до 40 ворожих літаків.

У порті Кавіянґу, на Новій Ірляндії, запалено один японський нищитель. Австралійські війська на Новій Ґвінеї посунулися проти японських позицій поза рікою Бурі на півострові Гюоні, наближаючися в цей спосіб до американських військ у Сайдорі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

? Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НАБЛИЖАЄТЬСЯ ГОДИНА ВИРІШЕННЯ

І знову події поставили на порядок дня справу державної приналежности західної України. Поставив її передусім хід воєнних подій, а спеціяльно наближення червоної армії до ризької границі. Коли червона армія нарешті перейшла ту границю, польський уряд у Лондоні підняв справу публично видаючи через Аліянтів до совєтського уряду заклик нав'язати з ним дипльоматичні взаємини на основі „пошанування прав і інтересів польської републики й її громадян". Він покликувався на признання польського народу в Польщі, що веде безупинну боротьбу проти німецького окупанта, та на признання збройних сил по всему світі, які всюди помагають воювати ворога, то домагається виконання Атлянтійського Чартеру, що на його погляд, ґарантує Польщі непорушність польських границь. Польський уряд вказував на спільні інтереси Польщі й Росії воювати проти Німеччини тепер і після війни, проти можливої німецької пімсти. Він показував, як це добре було би, якби таке порозуміння вже існувало тепер: польський уряд міг би тоді припоручити підземеллю помагати червоній армії воювати німців.

Москва на цей заклик відразу безпосередно не відповідала. Дала вона одначе посередні відповіді, висилаючи на фронт другу дивізію поляків, охочих воювати попри червону армію. Доперва 10. січня дала відповідь, в котрій відкинула домагання польського еміґрантського уряду респектувати ризькі границі Польщі. Мовляв, ці границі були нарушенням демократичного правила самовизначення народів, котре було кривдою українського й білоруського народів. Цю кривду мовляв направлено прилученням західної України до совєтської України, а західної Білоруси до білоруської совєтської републики. Це прилучення потвердив плебісцит і на його основі змінено совєтську конституцію. Не дивлячися на те, каже далі Москва, совєтський союз готов зробити польському народови такі уступства, аби округи з переважаючою більшостю поляків вернулися до Польщі.

Виміна цих заяв видно питання не вирішує, а тільки ставить його на вістря ножа. Польський уряд стоїть на непорушности ризьких границь, Москва на непорушности границь з 1939. року, хоча допускає певні (невеликі) модифікації. Польща покликується на історичні права й на Атлянтійський Чартер, Москва на „демократичну засаду" самоозначення народів і на плебісцит, переведений „на широких демократичних основах". Кожна сторона зрештою на ці засади багато не покладається, бо кожна висуває арґументи сили: поляки вказують на своє підземелля, на свої армії, роскинені по всему світу, та моральну допомогу Аліянтів. Москва показує на свою армію, на свій союз з чехами та польські дивізії при червоній армії. Справа правдоподібно буде вирішена силою. Виграє та сторона, котра збере більшу силу на спірних територіях. Виходить, що вирішення випаде не на користь Польщі, але ледво чи вона має багато основ апелювати до світа проти грубої сили, коли вона сама вживала грубої сили для захоплення західної України, Білоруси, Вільни й Тешина.

За американський спосіб!

Американська преса поставилась неґативно до цього способу, в який совєтська „Правда" заатакувала Вендела Вилкія за його „приятельські поради".

Не іде тут про самі поради, ні про особу Вилкія, а тільки про те, що це є право кожного американця забирати голос у таких справах і його публично висказувати. Цей голос може бути слушний, а може ним не бути. Він може неслушно вдаряти навіть самого президента держави і сам уряд, свій чи чужий, але навіть у такому випадку це належить до американського способу думання і поведення, щоб силою ось таку свободу слова не здушувати. А що ми живемо тепер у воєнних часах, то апелюється до сумління людей і розсудку видавців ґазет і редакторів, щоб вони самі себе „цензорували" і не пускали в світ таке, що моглоб наносити велику шкоду нашим воєнним зусиллям. Значиться, що навіть у такому надзвичайному положенню, коли іде про судьбу цілого краю, стараємось в Америці задержати свободу вислову. А це є ознакою, що таку свободу цінимо дуже високо, що привязуємо до її існування особливу вагу.

І ось це є те, що властиво найбільше не подобалось американському громадянству, коли воно прочитало „лекцію", яку дав Вилкому совєтський урядовий орґан, що є те саме, якби таку лекцію дав йому сам совєтський уряд, зглядно сам Сталін.

Ось цей американський відгомін є дуже замітний. Тимбільше, що в ньому є подив для совєтських вояків за їхню геройську боротьбу з нацистами. Є навіть признання, що Совєтам належиться за це нагорода. А навіть те, що ніхто з великих аліянтських потуг не піде воювати з Совєтами, якщоб вони вирішили по диктаторськи ті спірні справи, які порушив Вилкі як американський громадянин, дораджуючи іншу полагоду ніж односторонну, оперту на силі. Та проте є заразом і виразна загроза, що як Совєти захочуть поступати тільки по свому і казати, що ніхто не має права мішатися в такі їхні рішення, то на таке американський нарід ніколи не дасть згоди. І з такими, що так поступають, співпрацювати в таких справах не буде, не бажаючи перебирати за це моральної відповідальности.

Очевидно, що все те не відноситься до воєнного часу. Ось ті речі не змінять в нічому того відношення, яке тепер існує між Злученими Державами і СССР, як довго ведемо спільну війну. Та зате готово статись інакше, як війна скінчиться і треба буде заводити спільно новий лад у світі. В такому випадку, як виходить з ґолосів американського громадянства, Америка буде таки обстоювати „американський шлях", себто виміну гадок і повну свободу їх вислову та таку полагоду, яка є висловом обопільної згоди, а не диктатом якоїсь одної сторони.

Є це отже дуже важна громадянська осторога. А важна тому, що відповідає вповні американському сестиментови і американському способови думання і поведення. Є вона звернена тепер в першу чергу в сторону Совєтів, але відноситься до всіх держав і народів.

Проф. Микола Чубатий.

Хто є нині проґресістом, а хто реакціонером?

В тутешній червоній пресі, писаній українськими літерами, що рядок то стрічаємо прикметник „проґресивний", чи там „поступовий" й то все у відношенні до комуністів та комунофілів. Від них присвоїв собі ту саму звичку один український сменовеховський журнал, що то недавно змінив українську віху на москвофільську. Він теж той самий прикметник „проґресивний", або в українізованій формі „поступовий", привязує тільки до комуністів та до комунізуючих сменовеховців.

Що то є поступ або проґрес?

Слово „поступ", або з латинська та анґлійська „проґрес", це нахил людини, чи й цілих народів, поступати в свому житті постійно наперед, від гіршого до ліпшого, від менше досконалого життя до краще зорґанізованого й досконалішого. Як у житті людей є сторінка духового та сторінка матеріяльного життя, так само є духовий та матеріяльний поступ або проґрес.

Духовий поступ вимагає деяких конечних умовин для людського духа, щоб він міг поступати наперед. Тоді людський дух мусить бути нічим невязаним, бо тільки духово вільна людина є всилі духово поступати наперед. У духовому розумінню поступовий або проґресивний є той чоловік, що заступає повну свободу віри, науки, слова, преси; свободу політичних переконань та свободу орґанізувати собі приватне життя так, як хто собі бажає. Тільки в таких обставинах цеї всебічної свободи може людина почуваючися свобідною творити, поступати наперед.

Хто не заступає таких домагань у громадському житті, цей не поступовий, цей не проґресіст, а тільки людина зацофана. Таких людей називають також реакціонерами. Людина, що не признає кожному чоловікови свободи визнавати таку релігію, яку він сам хоче, та так, як він сам хоче, це не проґресіст, але реакціонер.

Така людина, що не дозволяє вченому свобідно робити свої досвіди так, як йому розум та переконання говорять, це теж не поступова людина, але назадник. А без такої свободи ніякий поступ в науці немислимий.

Коли в якійсь країні нема свободи слова, коли там не можна на зборах свобідно висказувати своїх думок, а тільки такі, які заступає пануюча партія чи диктатор, там нема поступу, але є чорна реакція. Так само, де нема свободи преси, а де преса мусить тільки так писати, як їй наказує влада, там нема поступу, а є тільки назадництво. Де нема свободи політичних переконань, там неможливо доходити до вищого кращого впорядкування життя серед громадянства; там мусить панувати зацофання; там нема поступу.

Деж нині на світі нема свободи віри та свобідного богопочитання? Де нема свободи науки, а де тільки всі досліди вчених мають йти по засадам науки про расовість, або по засадам так званого історичного матеріялізму? Де на світі нема свободи слова, свободи преси, свободи політичної думки та політичної праці? Того всього нема нині в двох типах країн на світі: в нацистичній Німеччині і тоталітарній Японії, та в совєтській Росії. Тому дві політичні течії на світі, фашистівський націзм та комунізм, є найбільше реакційними, себто заскорузлими політичними системами на світі, коли йде про духовий розвій людини. В тих державах ані поет ані вчений не може свобідно творити. Поет замісць співати так свобідно як та птиця небесна на галузці, мусить співати пеани на честь сильних світа того, навіть коли його поетичне натхнін(н)я до того його не попихає.

Мистець, замісць творити свобідно та поступати все до кращого, мусить братися до праці на такі теми, що подобаються сильним світа того. Те саме є з науковцем. Те саме й з політичним діячем. Кожен з них не думає самостійно, тільки приймає прикази згори. Ось тому націзм та комунізм є такі найбільше реакційні світогляди, яких вже давно не знає історія світа.

Матеріяльний поступ або проґрес може не є так сильно обмежений в тих двох реакційних громадянствах, але й щодо цього не має людина там тої свободи рухів, ні не має змоги виявити свою підприємчивість та винахідчивість як в країнах повної свободи, як наприклад в Америці, де людина розпоряджає сама собою, а не попихає нею хтось другий.

Звідки взялося це баламутство зі словом проґрес або поступ у диктаторських партіях?

Само поняття поступу або проґресу старе як світ, бо все так було на світі, що одна ґрупа людей прямувала до того, щоб могти розпустити широко крила до лету, а друга, щоб його спиняти. Натомісць наше новочасне поняття поступу та поступового чоловіка нове, бо походить з кінця 18-го та з початку 19-го століття, себто з часів перших революційних та ліберальних рухів в Европі. Автократичні уряди та упривилейовані ґрупи, здебільша зложені з февдальної шляхти, не хотіли випустити влади зі своїх рук; вони хотіли зберегти або сконсервувати дотеперішне. Тому насильно давили свободу людського духа. Вони не позволили на свобідне висказування думок; не позволяли на свобідну пресу зовсім так, як в нинішних диктаторських країнах. Науку теж ограничували до деякої міри. Політичні переконання свобідно думаючих поступових людей були переслідувані та гноблені.

Проти того виступали люди, що були за свобідну науку, віру, мову, пресу; за свободу політичної думки. Перші це реакціонери - консерватисти, другі ліберали - поступовці. Між поступовцями зокрема радикальне місце занимали тоді соціялісти. Тепер часи основно змінилися. Таких консерватистів - реакціонерів нині вже нема. Нині в демократичних країнах всі люди є лібералами; вони всі є поступовцями - проґресістами. Натомісць скрайні соціялісти, там, де вони поприходили до влади, завели такий лад, що людина немає там ні свободи віри, ні свободи преси, слова, ні свободи політичних переконань, ні змоги свобідно улаштовувати собі життя. Ось ті реакціонери, що давлять людського духа, не знати чому називають себе по нинішний день проґресістами, поступовцями, хоч вони з поступовістю вже абсолютно нічого не мають спільного, бо всяку свободу, основу — поступу, давлять.

Якими способами реакціонери 19-го століття спиняли поступ?

Реакціонери 19-го століття, щоб спинити поступ людства, зорґанізували дуже докладний нагляд поліції над кожним кроком громадянина, як тільки він ставав підозрілою особою, себто такою, що є за поступом. Таку людину арештовано та засилано в тюрму. В царській Росії поступовців засилали на Сибір, щоб відділити їх від громадянства, на яке вони, по думці поліційних режімів, недобре впливали. Одначе розстрілів та масових вбивств навіть найбільші реакціонери 19-го століття не стосували до поступово думаючих людей. Ціле 19-те століття поступове людство боролося проти поліційних режімів, проти того, щоб людина не могла бути спокійна у своїй хаті.

З виїмкою фашистівського націзму та комуністичної Росії, нині таких реакційних держав нема на світі. Тільки там є ще людина під постійним наглядом поліції. Тільки там людина є вязнена без суду та засилана в концентраційні табори або в далекі азійські сторони на примусові роботи. Тільки в тих двох родах громадянств людина без суду може й життя пострадати.

Для введення одначе людей в блуд саме фашисти та комуністи нині найбільше говорять про свою проґресивність або поступовість, натомісць правдивих демократів, себто лібералів та проґресістів, клеймять прізвищем реакціонерів. Отже цілком обертають кота хвостом.

Правдивий поступ є там, де людина є вільна, де її творчість не є вязана приписами ні страхом. Такий лад є тільки в країнах правдиво демократичних. І тільки такі правдиві демократи є правдиво поступовими. Натомісць фашистівські та комуністичні громодянства, як і фашистівські та комуністичні чи комунізуючі політичні групи не мають нічого спільного з проґресом. Вони є найкрайнішими реакціонерами, бо перевищили своїм назадництвом навіть такі реакційні системи, як поліційну систему Метерніха, чи царя Миколи І. з 19-го століття.

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

6)

Вістку про катастрофу на українсько-литовському кордоні Хмельницький одержав в дорозі на Староконстантинів. Тодіж вислав він молодого героя першої війни, полковника Степана Подобайла на північний фронт. Наказав йому змобілізувати все здібне носити зброю й стати на догідній позиції на шляху Радзивила. Четвертого дня полковник Подобайло прибув до Чернобиля.

Того ще вечора в Чернобилі зібрались на нараду з полковником Подобайлом брат вбитого команданта північного фронту Гриць Голота, порядкувавший коло заїзду шляхтич, отаман Мих. Панькевич, полковник Овруцький Іван Бруяка[18] й покозачені шляхтичі з околиць, що зібрали недобитків в Чернобилю. На другий день почалося поновне формування розбитих полків. Гриця Голоту Подобайло призначив полковником Брагинським, а Михайла Панькевича Чернобильським. Цілу ніч старшина писала універсали. Зазивали всіх здібних ставати на оборону українських границь і своєї волі від грізного литовського князя. Білоруське селянство закликалося повставати проти панів, творити загони. До Києва післано за гарматами.[19] Післанці розлетілися у всі сторони по призначеним околицям піднимати нарід.

Нарано Подобайло з своїм відділом вирушив на Припять. Через Брагинку ввечорі прибув до Старого Любеча за Дніпром. Звідси вирядив городову сотню заняти позицію напроти Лоєва, де ріка Сож впливає у Дніпро з північного сходу, а з південного сходу впливає в Сож ріка Чорна, творячи неприступну з трьох сторін позицію. Сам кинувся до Чернигова; розсилав заклик усім вступати зо зброєю до козацького війська, стягав городові сотні. Заклик знаного і всіми любленого полковника дав наслідки: стягалися над Дніпро добровольці, молоді й старі, стягалося все, що мало зброю й нею володіло. За кілька днів напроти Лоєва став на позиції шістьтисячний Чернигівський полк другого порядку. Укріпившись на позиції — чернигівці спалили лоївський замок і через болота, без доріг, доходили на розвіди під Холмець і Річицю, щоб завчасу виявити сподіваний рух литовської армії. Збігалося на заклик і беззбройне селянство, та знаючи з досвіду нестійкість черні, Подобайло до свого полку їх не приймав.

На Припяті під ті часи було три переправи, — в Чернобилю, Бабиці і в Мозирі. У інших місцях Припять завдяки баґнищами і трясовинам була неприступна; мало доступна була й переправа у Бабиці завдяки великим дощам. Полковник Подобайло розумів, що Радзивил вибере один з трьох напрямків: або піде на Бабицю, Овруч, Старо Константинів щоб відтяти армію Хмельницького від України і з арміями польськими взяти в два огні, або піде на Лоїв-Чернигів, щоб відобрати Задніпровя, або на Лоїв-Київ. На двох останніх напрямках литовська армія мусіла б збити полковника Подобайла з його позиції, а перший напрямок давав Подобайлові можливість захопити Річицю й рушити на Минськ-Вильно. Радзивил не міг йти на Київ маючи у себе в запіллю значну козацьку силу. Подобайло це розумів, тому вирішив боронити свою позицію до загину.

День і ніч працювали козаки. Копали окопи, сипали вали по берегах трох рік, щоб зробити свою позицію ще більше недоступною. З запілля охороняли позицію дві великі трасовини — Periста й Замглай.[20] Козаки ждали руху ворожої армії, але литовці не рухалися.

Радзивил хворів далі. Вижидав, чия візьме верх. Перед королем виправдувався, що сподіється виступу москалів, тому не може вислати війська на Київ. Він знав про заходи Хмельницького створити союз держав проти Польщі, але ще скоріше від Хмельницького довідався від своїх аґентів, що Москва обіцяної ґарантії не додержала та заняла військом українські міста. Ракочий відмовився від походу на Польщу в союзі з Хмельницьким, з Польщі надходили все більші і більші сили, а з ними страшний для народних мас Королівський Маєстат. І Радзивил вийшов з пасивности. Несподівано виздоровів і в останних днях червня прибув до армії в Річицю.

III.

Гетьман України раптом побачив себе одиноким супроти грізних сил Заходу й Півночі. Мавши у свойому глибокому запіллі розторощений фронт і вільну дорогу ворогові до серця України, не міг післати помочи на північ; сам ще потребував помочи проти польських армій. Мав козаків не більше вісімдесять тисяч, — решта полків складалася з нестійкої черні, що звичайно купувала собі волю у ворога головами своїх проводирів. Через кілька днів за вісткою про розгром північного фронту прийшла друга, ще страшніша: грізний литовський князь на чолі армії вирушив на Україну.

Тяжкі думи охопили Хмельницького. Пляни його відбудувати Україну валилися; громом з неба звалилася така страшна вістка. Коли довідалисяб про небезпеку захоплення Києва литвинами козаки, ніщо не булоб в стані їх вдержати. Мусів вислати на північ когось такого, чиє імя само давалоб ґарантію успіху.

(Дальше буде).

[18] Всі погинули під Лоєвом 31. липня 1649. року.

[19] Гармати з Києва так і не прийшли.

[20] Тепер пересохли.

Живучий доказ.

Загально знане в Америці є оповідання Вашинґтона Ирвинґа про „Рип Ван Винкела" що то переспав в горах Кетскил в стейті Ню Йорк 20 літ, і вставши зі сну, завважав, що в міжчасі Злучені Держави вибилися на волю. Це фантастичне оповідання переробили на театральну штуку і часто виставляли. Славний був свого часу актор Джозеф Джеферсон, що грав ролю Рипа. Він навіть виглядав так, як описаний в оповіданню герой.

Раз прибув він з цілою трупою до містечка на виставу і замешкав у готелю. Ніґер, що послугував при столі з великим переконанням оповідав гостям про Рип Ван Винкеля і про його 20-літний сон.

„Але ви самі не вірите" — каже один гість до ніґра — „що це оповідання можливе"?

— „А як би ні? — А от там сидить Рип Ван Винкел" і показав рукою в сторону Джеферсона, що сидів при іншому столі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ПОТРІБНО НАРОДНЬОГО ЗІЗДУ?

Хочу сказати кілька слів про т. зв. Другий Конґрес американських українців, що відбудеться в днях 22—23 січня ц. р. у Філядельфії.

Ще від часу реорґанізації Українського Конґресового Комітету та проголошення другого зізду, в кожної свідомішої української одиниці, що такими справами цікавиться, стоїть рубом питання: Чи потрібно такого зізду?

На перший погляд над таким питанням не вартоб сушити собі голови, бо всі ми добре відчуваємо, що нам, американським українцям, бракує репрезентативної орґанізації, яка ставилаб своїм завданням інформувати американський світ про наші зусилля в цій війні, як і про слушну справу державних аспірацій наших кровних братів там на українській землі в Европі.

На питання, чи потрібно зізду, повинна відповісти собі кожна українська людина, що розуміє ваґу теперішньої хвилі, в якій іде величезне історичне змагання за новий порядок у світі.

Кожний і кожна з нас, що є з української крови, мусить сумлінно себе запитати, чи маю я зробити все, що є в моїй силі, щоби помогти моїм рідним там в Европі вирватися з кігтів усіх окупантів, чи на це все махнути рукою і сказати собі, що то мене не обходить, чи моїх батьків, братів та сестер всякі зайди вистрілюють, саджають у тюрми, концентраційні табори, чи засилають в табори каторжної праці, присвоюючи собі їхню прадідівську землю та їхні духові та матеріяльні надбання.

Нема сумніву, що кожна чесна українська людина радаб причинитися до того, щоб на тій землі, з якої сона вийшла, запанували правда і тривкий мир. Щоб той нарід, з якого походимо, вже раз добився тої вимріяної й так обильно злитої кровю волі.

А щоб так сталося, то нам усім треба діяти. І тим, що там на рідних землях, як і тим, що опинились по різних еміґраціях. Не знаємо, що робиться там на українській землі. Знаємо, що там боряться, а певно снують сни, „про долю, волю вітчини". На еміґрацію спадають завдання настроїти корисно для справи визволення України публичну опінію того народу, серед якого така еміґрація находиться. В Америці є різні еміґрантські ґрупи, цебто різних народностей, і всі вони скріплюють свою працю в тім напрямку, щоби здобути для себе прихильну опінію американського народу.

А що ми зробили до тепер в тій справі? Небагато! Але то не значить, що так дальше мусить бути. Власне програма, яка повиннаб бути ухвалена конґресовим зіздом, поставить своїм одним з головних завдань оборону слішних прав, кровно з нами спорідненого народу там, на українській землі. Бо ті права йому належаться в такій самій мірі, як усім іншим народам. Цебто права: господарити на своїй землі по своїй волі.

З нашої сторони булоб непростимим гріхом і великим як би ми проспали цей великий момент. А вороги України якраз цього собі бажають і роблять все, щоби нас заколисати — навіки. Та не залишуть нас, як ми будемо орґанізовано діяти, відбивати їхні наклепи на нас, голосячи правду про українську справу.

А ця правда „голосна та правдива як Господа слово". Це є війна за ті демократичні ідеали, за які гинуть тисячі наших американських хлопців на різних світових фронтах, щоби завести справедливість всюди по світі, для всіх народів, в тому і для українського народу.

Ось ту „правду" треба розголосити. Для цеї акції потрібно трьох чинників: проводу, працівників і грошей. Як є усі ті три чинники, та як вони відповідно скооординовані, то вже є надія на успіх. А успіх кожного діла залежить від доброї підготовки. Також і з конґресовим зіздом. Буде все упляновано якслід на зізді, то буде надія, що по зізді праця по громадах рушить жвавішим темпом.

Одною з найважніших точок Зізду повинно стати питання, в який спосіб роздобути гроші на ведення тої акції, яку зізд уплянує.

Дотепер в нашім громадськім життю практикувалися старі майже традиційні методи збирання грошей на „різні народні цілі, методи жебранини; що хто дасть. І що з того виходило? Виходило таке, що ніякої праці не ведено просто з тої причини, що не було грошей, щоби покрити найконечніші видатки.

От візьмім те, що сталося після Вашингтонського Конґресу. Скільки видано закликів за фондами, а скільки було зібрано? Конґресовий Комітет не вивязався якслід зі своїх завдань просто тому, що не мав на це потрібних фондів. Хоч може там були ще деякі причини, але здається, що вони в неактивности цього комітету головної ролі не відгравали.

Виходилоб, що дотеперішні способи, фінансування нашої громадської роботи, не були відповідні й не давали бажаного наслідку.

Щож робити? Шукати інших способів! Може як раз придумаємо щось більш практичного.

Кажуть розумні люди, що хто каже, що так є зле, то повинен сказати, як повинно бути ліпше.

Моя думка є така, що нам американським українцям треба створити постійну орґанізацію, таки на Конґресовім Зізді. Цебто, з відділами і членством на місцях. Розуміється, що на зізді та справа булаб тільки вирішена, а делеґати розїхалися домів, почалиб творити відділи. Моглоб бути таке, що вже істнуючі орґанізації вступилиб відразу в ту нову орґанізацію. Скажім, що річна вкладка від кожного члена булаб десять долярів, а нам вдалось за перший рік зорґанізувати десять тисяч членів, а це вже хіба не так багато, то далоб сто тисяч долярів. Не велика то сума, міряючи потребами української справи, але початок був би зроблений.

Така орґанізація сталаб хребетним стовпом, який піддержував би цілу структуру нашого суспільного життя.

Раз на рік скликуваноб зізд, на якім вирішуваноб різні пекучі справи. А також вибори нової екзекутиви. Бо екзекутива, це є мізок орґанізації, і як той мізок, з різних причин не працює як треба, то з того більше шкоди ніж користи. І таку екзекутиву треба усунути. От візьмім екзекутиву конґресового зізду у Вашинґтоні. Щось три роки той комітет ніби існував, а роботи ніякої не робив. Не хочу входити в причини, чому так було, але колиб тоді була завязалася орґанізація, то на наступнім зізді, за рік, таку екзекутиву був би зізд змінив, а на її місце поставив інших людей, які може булиб виказали більше охоти до праці. А так дано їм мандат громадського довіря для праці. Праці ніякої не виказано, а мандату не було кому відобрати, бо не було орґанізації.

З тої причини теперішний зізд повинен створити орґанізацію, надати екзекутиві мандат, а за рік на зізді, як покажеться, то задержати стару екзекутиву, аби декого усунути, чи цілком змінити цілу екзекутиву.

Другою справою конґресового зізду повинна бути справа назви орґанізації. Моя думка є така, щоби назву „конґресовий комітет американських українців" занехати, а приняти нову, більше відповідну, яка відразу говорилаб кожному ясно, про ті цілі, до яких змагаємо.

Також ходить про те, щоби вже раз поставити наше громадське життя на більш реальні підстави. Бо як би малоб статися так, щоби лише відбути зізд в характері віча, то шкода марнувати час і гроші. До справи треба підходити таки серіозніше.

Дописувач не має наміру, цим дописом, зводити з ніким обрахунків, чи шкодити справі конґресового зізду, а щиро бажає, щоби цей зізд став справжнім виразником думок усіх чесних українських людей тут в Америці, виразником та носієм їх змагання для добра Америки та України.

Е. Захарчук,
делеґат на зізд, Ню Йорк, Н. Й.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Спис жертводавців на Американський Краєвий Воєнний Фонд.

Обєднаний Комітет Українсько-Американських Орґанізацій в Ню Йорку подає отсим спис жертводавців на Американський Краєвий Воєнний Фонд. Жертвували:

В. Пуйда $100, П. Стасюк $50, М. Турянський $25, Л. Ґаздун $25, М. Гладун $25, Л. Мишуга $10, М. Сурмач $10.

Укр. Радіо-Програма П. Задорецького: П. Задорецький, М. Винник, А. Михайласик і А. Горішний по $10; А. Маскарльто $14.50; Д. Василюк $9.50; Р. Козловський $8; по $5: А. Дрваль, І. Гузар, М. Борух, П. Шевчук, М. Першин, В. Решітник, І. Базан, А. Клюс, Д. Луч, М. Ласик, В. Шевцов, М. і О. Шпакович, С. Петришин, І. Коп, С. Рапацький, М. Антоні, М. Саґан, І. Бик, Н. Скрибайло, А. Мирош, Т. Кудлак, Т. Кальба, Д. Оропчук, І. Лазарик, М. Мельник, А. Ямка, В. Баяк, С. Луцевич, В. Костів, А. Козаченко. Датки від одного до чотирьох долярів $286. Разом $508.

Укр. Запомогове Тов. Дністер, від. 361 У. Н. С.: Збирали: П. Кучма, С. Мартин, Н. Никифорчин, С. Шевців, С. Скородинський, П. Почтар, М. Паньків, С. Захарчук. Жертвували: Тов. Дністер з каси $110; по $10: С. Ковальчук і С. Ярема; по $5: П. Бабитови, Лемп Навелті Ко., Зіґельс Бродерс, С. Найман, М. Ґамсіє Л. Костишин. Датки від одного до трьох долярів $319. Разом $479.

Укр. Церква св. Володимира на 14. вулиці $105.

Укр. Церква св. Юра з 7-мої вулиці в Ню Йорку $125.

Тов. відділ 293 У. Н. С.: Збирала пані М. Демидчук. Жертвували: громадяни Личак і пані Е. Гавришко по $5. Датки по одному і два доляри $23.50. Разом $33.50.

Союз Українок ч. 21: Збирала пані А. Бодак. Жертвували по $5: П. Бордзяк і А. Федак. Датки по одному і два доляри $69. Разом $78.

Укр. Тов. відділ 298 У. Н. С. Збирав І. Гупало. Тов. Любов з каси $25. Датки по одному і два доляри $19. Разом $44.

Укр. Тов. Родичів воюючих вояків. Передав О. Хомів $77.

Укр. Молод. Хор Ню Йорку і Ню Джерзі. Збирали: Люба Ковальська і М. Сталена $9.

Укр. Тов. Поміч, від. 43 У. Н. С. Збирала пані М. Марусевич. Тов. Поміч $12, С. Ковбаснюк $5. Датки по одному долярови $23. Разом $40.

Союз Українок ч. 8. Збирала пані М. Бобецька. Датки по 1—2 доляри $31.

Союз Українок ч. 43. Збирала пані Н. Деревляна. По $5: М. Брин, Н. Деревляний, Кульченьскі, Мороз. Датки від одного до трьох долярів $25. Разом $45.

Укр. Тов. Перемишль. Збирав і передав С. Гарматюк. Датки по 1 дол. $11. Не подано, як зібрано, $39. Разом $50.

Укр. Демократичний Клюб. Збирала пані Дженет Бенцал. Датки від 1—4 долярів, разом $53.

Укр. Тов. Золотий Хрест. Збирала пані Лехіцька. Датки по 1 дол. Разом $11.

Укр. Тов. Самостійний Зол. Хрест ч. 1. Збирала пані К. Хандога. Тов. Сам. Зол. Хрест $12, М. Пащемак $5. Датки від 1—2 дол. $42. Разом $59.

Укр. Червоний Хрест при 9. вул. в Ню Йорку. Збирала пані К. Джорджія $39. Пані Красновська зібрала від Негайної Помочи $5. Разом $44.

Укр. Церква св. Духа в Бруклині. Передав о. А. Лотович $21.89.

Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 158 У. Н. С. Збирав М. Баглай, Разом $78.25.

Укр. Тов. Єдність. Збирав Павло Стахів і Т. Гоміцький. Тов. Єдність з каси $10. Датки від 1—4 долярів $30. Разом $40.

Укр. Радіо Програма проф. М. Чубатий. Разом $4.

Укр. Тов. Провидіння. Збирала пані М. Риґель. А. Катинська $15, А. Балаєвич $5. Датки по 1—2 дол. $18. Невідомо як зібрано $82. Разом $120.

Бр. св. Димитрія, від. Провидіння. Збирав М. Заверуха. Бр. св. Димитрія з каси $10. Датки по 1—2 дол. $21. Разом $31.

Укр. Тов. Золота Липа. Збирав І. Бобецький. Тов. Зол. Липа з каси $25, Е. М. Білецький і Дж. О. Бобецький по $5. Датки по 1—2 дол. $38. Разом $73.

Укр. Тов. відділ 391 У. Н. С. А. Чепіль і К. Ґрандас по $5. Датки від 1—4 дол. $16. Разом $26.

Укр. Тов. відділ 393 У. Н. С. Збирав А. Степанович. С. Варахович, І. Дубик і А. Стефанович по $5. Датки по 1 дол. $15. Разом $30.

Укр. Тов. відділ 435 У. Н. С. Збирав С. Куряк. Товариський Кружок У. Н. С. (Y.M.C.A.) $5. Датки по 1 дол. $5. Разом $10.

Укр. Тов. відділ 455 У. Н. С. Зібрано дня 5. грудня 1943, підчас збірки на Національний Воєнний Фонд. Д. Галичин $10, по $5: М. Жури, М. Малетич, І. Тимців, М. Обуховський, М. Савіцький, І. В. Угорчак. Датки від 1—4 дол. $15. Разом $55.

Зібрано 5. грудня 1943 р. Комітет Обєднаних Укр.-Америк. Орґанізацій в Ню Йорку. Збирали панни: Г. Проньчаа і А. Воробець. По $5: О. Ревюк, Л. Кульчицька, Дж. Гаврилко, А. Свіґун, А. Н. Кука, Укр. Конґрес. Комітет. Датки від 1—4 дол. $66.75. Разом $96.75.

Укр. Тов. св. Андрія, від. 66 У. Н. С. Збирав Лев Фединяк. Разом $37.

Укр. Тов. Зоря, відділ 69 У. Н. С. Збирав М. Ликтей. Тов. Зоря з каси $25. О. Мартинець $5. Датки від 1—3 дол. $13. Разом $43.

Бр. св. Володимира, від. 130 У. А. С. Збирала пані К. Коваль. Бр. св. Володимира з каси $25. Датки від 1—2 дол. $33. Разом $58.

Укр. Тов. Свобода, від. 194 У. Н. С. Збирав С. Гнатишин. Датки від 1—2 дол. $18. Збирав Т. Пітула по 1 дол. $6. Разом $24.

Укр. Тов. Вільна Україна, від. 200 У. Н. С. Збирав В. Воргуль. Тов. Вільна Україна з каси $40. Датки від 1—2 дол $21. Разом $61.

Укр. Тов. відділ 204 У. Н. С. Збирали М. Близнак і І. Крачак. По $5: Г. Ґелетій і А. Кусик. Не подано як зібрано $30. Датки від 1—2 дол. $60. Разом $100.

Укр. Тов. відділ 210 У. Н. С. Збирав І. Франко. Датки від 1—2 дол. $15. Разом $15.

Укр. Тов. Запорозька Січ, від. 325 У. Н. С. Разом $56.

Укр. Хор Церкви св. Юра під проводом проф. Онуфрика. Разом $50.

Союз Українок ч. 35. Збирала пані О. Швед. Разом $20.

Укр. Тов. відділ 5 У. Н. С. Передав П. Баранич. Разом $193.85.

Укр Тов. відділ 117 У. Н. С. Разом $40.

Укр. Тов. ім. Тараса Шевченка в Бруклині. Разом $15.

Тов. Жіноча Громада. Збирала пані К. Олесницька. Не подано як зібрано. Разом $28.

Союз Українок ч. 53. Збирала П. Мудрик і пані А. Папідоха. Союз Українок ч. 53 з каси $20, А. Папідоха $10, панна Г. Мудрик $5. Датки від 1—2 дол. $24. Разом $59.

Укр. Тов. Скалат. Передано разом $50.

Укр. Тов. відділ 310 У. Н. С. Передано разом $15.

Згідно з тим виказом ціла зібрана сума виносить **$3,487.24.**

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Будова школи — Вистава „Наталки".

Уже від довшого часу не було в „Свободі" допису про нашу громаду. І міг би собі хтось подумати, що громада певно вже заснула, побудувавши нову величаву церкву. Але воно так не є, бо от приступаємо до будови нової величавої школи, якої будинок має коштувати $100,000. Це буде цілоденна школа від 1. до 9. ступня. Буде в ній теж міститися українська бібліотека та величава саля на музей. Пляни вже готові, а грошева збірка на її будову йде повним розгоном.

За старанням Хору ім. Івана Котляревського, під проводом п. Дмитра Атаманця, що обняв перед двома місяцями посаду диригента в нашій громаді, відбулася 2. січня 1944. вистава безсмертної оперети Котляревського „Налки Полтавки" з небувалим успіхом. Гром. Атаманець і сам добрий актор, як колишній співак львівського Українського Театру, і вміє добре підобрати сили. Тому публика легко розкупила 600 тикетів.

Дієві особи були такі: Наталка — п-на Шандак; Горпина — п-ні Рахлівська; Петро — п. Зола; Никола — п. Косіковський з Виндзор; Возний — п. Атаманець, який теж був диригентом; Виборний — п. Провальний. Треба хоч кілька слів сказати про „Наталку", що вперше появилася на нашій сцені. Отже панна Шандак виказала, що має приємний, легкий і високий сопран, а притім добре володіє українською мовою. Булоб добре, як би родичі її, або навіть і наша громада, післали її до школи співу хоч на рік. Неменша заслуга у виконанню музичної сторони припадає учительці п-ні Стефанії Андрусевич, яка з трьома товаришками виконала всю музику в „Наталці", а це на піяні, челі, і двох скрипках. Дохід з представлення призначено на будову школи.

Місцевий парох о. д-р Ст. Тиханський проголосив після представлення, що саля була замала і тому багато людей із закупленими тикетами не могли дістати місця. Щоб їх нагородити, вистава буде повторена. А це добрий знак.

Василь Шанайда.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НО ДОРОЗІ ДОМІВ.—Італійці вертаються до своїх домів у Лаґоне, ховавшися довший час у горах, поки німці й алїянти зо собою билися за місто. Тепер місто звільнене з німців і дівчина вертається домів з клунком. По дорозі вона стає, аби поглянути на вбитого німця, що лежить при дорозі.

Неуступчивий вартовий.

Американський ґенерал з двома звіздками хоче дістатися до військового табору. При вході стоїть вояк на варті й не пускає. Ґенерал не знає, як би то воякови витолкувати, що він ґенерал, та що вартівник повинен його легко впустити. Отже ґенерал нахиляється зичливо до вояка, показує рукою на свої дві звіздки й каже: „Таж ви знаєте, що це значить".

„Алеж певно" — відповідає вартовий. — „Ви маєте двох синів при війську".

Темне питання.

У недільній школі пояснює пастор дітям, що то значить біла краска одягу. Це признака радости. От, наприклад, дівчина стає до шлюбу в білому вбранню, бо це найщасливішей день в її життю.

Хлопчик, що сидить у задній лавці, пильно слухає виясненя пастора. Обережно підносить руку й несміло запитує: — „А чому то хлопець, як іде до шлюбу, вбирається на чорно?".

РУКАМИ. Не могучи дістати жінок на роботу до фабрики, підприємство Росела в Мидлтавні, в стейті Конетикаті, забрало фабрику до жінок в цей спосіб, що в Кромвелі уставило крамницю з ручними ткацькими варстатами, на котрих жінки можуть дома працювати, на стільки їм заняття дозваляють. Фабрики Росела виробляють пояси для машин, потрібні Дядькови Семови. На світлині: при варстаті працює Джулія Бригз, котрої чоловік служить в армії, а котра не могла ходити до фабрики, бо має дома двоє дітей.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Про веред шлунка

До доволі частих захворінь шлунка належить т. зв. веред шлунка. Ця недуга появляється головно у молодім та середні мвіці від 25—40 року життя, переважно у мужчин.

Вигляд вереда.

Як відомо шлунок це мясистий мішок, що находиться в горішній частині черевної ямини. До шлунка дістаються спожиті страви через пролик, що немов рура, довга на 40 цм., лучить устну ямину зі шлунком. Усередині шлунок вистелений слизною болоною, що як вказує її назва витворює слизь, яка влекшує пересування корму в його дальшій мандрівці кишками і що важніше, має у собі багато клітин, що витворюють шлунковий сік, потрібний до травлення корму. В нормальному положенні шлунок має в цілости вигляд поземного чвертьмісяця, при чому його менша кривина є луковато вгнута і звернена догори, довша — випукла і звернена додолу.

Веред шлунка це недуга слизної болони шлунка. В одному місці появляється її ушкодження, спочатку звичайно дуже мале і мілке. У тій початковій стадії можна його порівняти до шерсткого предмету шкіри. Старший віком веред прожирає слизну болону, що покриває від середини яму шлунка і поглиблюється глибше у мясну верству шлунка, що лежить під слизівкою. Такий веред має звичайно вигляд лійка, що вузьким кінцем сягає вглиб шлункової стіни; часом він має сходковаті стіни.

Таке буває, коли недуга розвивається скоро та гостро; колиж для самооборони шлунка проти такого нищення його стіни в лійку вереда починає витворюватися близновата тканка, що виповнює ушкоджене місце і стягає його, тоді недуга стає затяжна. Близна, що витворюється на дні вередового лійка стягає його і через те деформує вигляд клепсидри.

Найчастіше місце де витворюється веред шлунка лежить кбло воротаря, себто на границі шлунка і сусідньої кишки, в яку він переходить т. зв. дванацятку. Рідше находимо веред на малій кирвині шлунка чи в початковій частині шлунка, чи на інщих його стінах.

Причини вереда.

Причини вереда шлунка ще й тепер не зовсім ясні. Істнує кілька наукових теорій, що стараються вияснити причину повставання вереду. Ще донедавна найбільш правдоподібною причиною вереда вважали лікарі надмірну квасоту (за надмірне витворювання квасного шлункового соку). Багато лікарів думало, що надквасота шлунка спричинює надтравлення і знищення в однім місці шлунка слизної оболони і повстання вереда. Однак довголітні досвіди ствердили, що 50 проц. хворих на шлунковий веред має правильну кількість квасів у шлунку. Інші дослідники думають, що причиною вереда може бути затkання якоїсь малої кровоносної судини від сціпу крови чи бактерій, що заблудили туди. Колиж у стіні шлунка заткається чимсь якась кровоносна судина, тоді та частина шлункової стіни, яку дана судина відживляє, є недоживлювана і завмирає. В тім місці, де через таке заткання кровоносної судини завмирає жива тканка шлункової стіни, повстає веред. Одною з найбільш правдоподібних теорій, як повстає веред уважають тепер лікарі теорію про нервове походження вереда Берґмана. Він каже, що причиною повставання вереда шлунка є розладдя в обігу крови, від скорочення і звуження кровоносних судин у шлунковій стіні, через що повстає омертвіння даного недокровленого місця, яке пізніше травить шлунковий сік.

Крім того лікарі-дослідники вереда кажуть, що на повставання вереда має великий вплив будова і вдача даної людини, себто т. зв. конституція людини. На веред шлунка частіше хворують люди слабовиті, особи з розладдям заліз, що витворюють гормони, особи, в яких неправильно працюють нерви, головно ті, що реґулюють тиск крови, працю серця, кишок, гормонотворчих органів (заліз) та ін.

Зате як це виказали численні обсервації, затяжний нежит шлунка не має більшого впливу на повставання вереда.

Прояви недуги.

Прояви цієї недуги є для неї доволі характеристичні: це **шлункові болі, блювота** з домішкою крови і чорне забарвлення калу, спричинене домішкою крови підчас кровотечі зі шлунка.

Болі звичайно появляються дещо наліво від лінії, що ділить наздовж тіло на дві половини в підсерцевій заглибині. Вони розходяться (промінюють) звичайно до лівої половини грудної клітки. У вереді шлунка болі майже ніколи не появляються натще, але виступають рівномірно що якийсь час по спожиті страви (пересічно по пів до 1 години), і то тим вчасніше, чим ближче впусту шлунка находиться веред. Болі при вереді шлунка найсильніші підчас найбільшого насилення травлення і в положенні на правому боці чи горілиць. В сидячій позиції хворому лекше. Згадані болі уступають тоді, коли страва покидає шлунок і переходить до сусідньої кишки дванацятки, — тоді як через блювоту вертається пожива чи коли хто зажив алькалії (соду). Т. зв. **пізні болі,** що являються в 3—5 годин по їжі, вказують, що веред находиться на межі шлунка і дванацятки у воротарі або у дванацятці. Такі пізні болі зявляються часом дуже пізно вночі, часто натще як т. зв. голодові болі. Вони звичайно багато сильніші від болів при вереді шлунка і мають характер сильних корчів, що походять від скорчу пустого шлунка.

(Кінець буде)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, відбудуться в суботу, 15. січня, в годині 7:30 ввечір, в українській прав. галі, 675 Савт 19. вул. Обовязком всіх членів є прийти на означений час, бо є важна справа до полагодження. — Т. Боднар, предс.; М. Воколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 16. січня, в годині 3. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. На річних зборах 19. грудня вибрано уряд на 1944 рік: В. Карий, предс.; С. Куривчак, заст.; В. Блащук, кас.; В. Брияк, заст.; І. Михайлишин, секр.; Д. Криницький, заст.; С. Панасюк, А. Кругляк і Д. Малиняк, контрольори; П. Круліковський і К. Кульгавич, опікуни хорих; С. Кульбіда, дверник. Збори будуть відбуватися в першу неділю по 15. Просимо не забувати за нових членів. — І. Михайлишин, секр.

ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Згода, від. 62, відбудуться в неділю, 16. січня, в годині 3. пополудні, в домі секретарки Марії Ґелета, 403 S. Millick St., West Philadelphia. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Місячні вкладки приносіть або присилайте на адресу касієра. Семен Староста, 6331 Elmwood Ave., не пізніше як 24. кожного місяця. — Ю. Бріхар, предс.; С. Староста, кас.; Марія Ґелета, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — На річних зборах Тов. Запорозька Січ, від. 117, 8. січня вибрано такий уряд на 1944 рік: Й. Деревянка, предс.; С. Малярський, заст.; П. Васильків, фін. секр.; Г. Стефанишин, заст.; Т. Ніньовський, рек. секр.; П. Барила, заст.; С. Лоцький, кас.; Т. Ніньовський, Й. Деревянка і П. Барила, контр. комісія; П. Барила, тростіс; М. Охніцький, Й. Сваній і В. Ко ух, контр. хорих; П. Драбик і М. Охніцький, хорунжі.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома місцевим і позамісцевим членам Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 15. січня, в год. 7. ввечір, в Домі Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Тому, що маємо ва ні справи до полагодження, просимо всіх членів прийти на означений час. — За уряд І. Сорока (ст.), предс.; І. Сорока (мол.), кас.; А. Хромяк, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 16. січня, в годині . ввечір, в У. Н. Домі, 181-3 Флит ул. Просимо прийти на збори, бо є важні справи до вирішення. Хто з членів або члениць бажає надалі платити свої вкладки до У. Н. Союзу річно, то прошу прийти на збори і заплатити, а не по двох або трьох тижнях приносити до мешкання котрогось з урядників. Не забуваймо, що це є ювилейний рік У. Н. Союзу тож старaймося всі разом приєднувати нових членів. Відділовий уряд на 1944 рік є: О. Логин, предс.; М. Фурка, кас.; Т. Наконечний, фін. і рек. секр.; Н. Мелень, Колодій і Корній, контр. комісія; Ю. Трент, І. Гусар, Е. Нечесний, В. Томчук, М. Клапко і Н. Ладорко, радні. — T. Nakoneczny, Fin. Secr., 16 Sanford Pl., Jersey City 7, N. J.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Річні збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 15. січня, в годині 7:30 ввечір, в льокали У. Н. Дому, 2171 Вакелінг ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо річні збори мають більше значіння як місячні і багато справ маємо рішати. Буде звіт всіх урядників і контр. комісії та вибір урядників на цей рік. Не забудьте привести нових членів, щоби і наш відділ причинився до дарунку в 50-літній ювилей У. Н. Союзу. — За уряд: В. Пителъ, пр.; Г. Михалюк, кас.; П. Овсіян, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні і місячні збори Тов. Зоря, від. 69, відбудуться в суботу, 15. січня, в 8. год. ввечір, в церковній гали св. Юрія, 28 Іст 7. вул. З важних причин просимо всіх членів прийти на збори. — За уряд: Й. Забавчук, предс.; І. Мартинець, кас.; М. Ликтей, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, на річних зборах 2. січня потвердило той самий уряд: М. Косоноцький, предс.; Н. Заяць, заст.; С. Ґріца, кас.; А. Корнило, заст.; Н. Пігура, фін. секр.; А. Бусько, рек. секр.; М. Баран, В. Будковський і Л. Кулич, контр. комісія. Місячні збори відбудуться в суботу, 15. січня, в 7:30 ввечір. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: М. Косоноцький, предс.; С. Ґріца, кас.; Н. Пігура, фін. секр. А. Бусько, рек. секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 16. січня, в годині 2. пополудні, в льокали 237 Говп Еве. — П. Головачук, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Національне Запомогове Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 15. січня, в годині 8. ввечір, в парохіяльнім домі св. Юра, 217 Іст 6. вул. Взиваємо всіх членів і члениць на ці збори прийти численно, та своєю участю додати охоти вашому нововибраному урядови до праці. Є також важні справи до вирішення. — За уряд: Я. Мірус, предс.; П. Кучма, фін. секр.; М. Малетич, рек. секр.; І. Галичин, скарбник.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 245, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 16. січня, в церковній гали, в годині 3. пополудні. Обовязком є всіх членів прийти на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. Буде звіт з приходів і розходів за минулий рік і вибір урядників на 1944 рік. — За уряд: М. Скоропад, предс.; М. Палажій, кас.; Й. Квасній, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збруча, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 16. січня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 60 Вест Лакавана Еве. Присутність усіх членів обовязкова, бо буде звіт контролі і вибір уряду на 1944 рік. — О. Заваточний, Р. Рубльовський.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 15. січня, в годині 7:30 ввечір, в домі 122 Ліберти Стр. Просимо всіх членів прийти на час, бо буде звіт уряду і контрольної комісії за 1943 рік. — Ю. Голинський, предс.; В. Ніковець, кас.; Й. Ярема, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 15. січня, в годині 8. ввечір, в гали де все. Просимо членів і члениць прийти і заплатити вкладки, щоб не бути суспендованим. Хто має нового члена то прошу привести на збори, а за це дістане нагороду від Союзу. Принимаємо без оплати вступного. — І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

НАНТІКОК, ПА. — Річні збори Тов. Вільна Україна, від. 319, відбудуться 16. січня, в 3. годині, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на річні збори і вислухати звіт урядників за 1943 рік та вибрати уряд на 1944 рік. Прошу контр. комісію П. Пихка і М. Вовка прийти в 1. годині до галі і обрахувати приходи і розходи за цілий рік. Просимо довгуючих вирівнати свої вкладки і не затягати довгу на наступний рік. Наш Батько Союз обходить в тім році золотий ювилей; ану приведіть на ці збори свою дитину або жінку і впишіть до тої запомогової організації, що ви стоїте. — Уряд.

РОМ, Н. Й. — Бр. св. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх членів, що місячні збори на рік 1944 будуть відбуватись у трету неділю по першім, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена є явитися на збори і платити свої місячні вкладки точно кожного місяця. Бо хто не заплатить, то за него розмету не будемо висилати. Уряд мусить виконувати ухвали, які ухвалено на річних зборах. Хто має нового члена то просимо привести на збори, або повідомити секретаря. На річних зборах вибрано такий уряд. І. Лаврук, предс. і кас.; О. Ґадз, секр.; П. Череватий і Т. Боднар, контр.; З. Фицик, хоруж ий. — За уряд: І. Лаврук, предс.-кас.; О. Ґадз, секр., R. D. 2, Vernon, N. Y.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 16. січня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Просимо довгуючих членів прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Бр. св. Андрея Первозванного, від. 66, повідомляє всіх тих членів, що не були на річних зборах, що вибрано той самий уряд на 1944 рік, що був минулого року. Місячні збори відбудуться в пятницю, 21. січня, для того, що 14. січня припадає український Новий Рік. Дальші місячні збори будуть відбуватися правильно в пятницю по десятім кожного місяця, в парохіяльнім домі св. Юрія, 217 Іст 6. ул., точно в годині 8. ввечір. — За уряд: К. Верескля, предс.; Л. Фединяк, фін. секр.; Я. Цомпель, кас.; П. Затик, рек. секр. У всіх братських справах просимо удаватися до рек. секретаря: Paul Zlatyk, 508 E. 79th St., New York 21, N. Y.

ПІТСБУРГ, ПА. — Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 16. січня, в годині 5:30 пополудні, в домі Теодора Цюлюпи, 2328 — 2nd Ave. Просимо прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Також буде звіт старого уряду за 1943 рік і вибір уряду на 1944 рік. — За уряд: І. Слободян, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 16. січня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали, 127 Парк ул. Взиваємо всіх членів прийти на збори, вислухати звіту контр. комісії за 1943 рік. Уряд на 1944 рік є: П. Волиник, предс.; О. Гіна, заст.; М. Сампара, рек. секр.; Г. Хомета, заст.; К. Стасюк, кас.; Г. Куць, заст.; Ф. Ковальчук, фін. секр.; Р. Голубович, заст.; Й. Бурбела, К. Марущак і Анна Хабінець, контрольори; В. Колесник, П. Василик і Анна Мурин, надз. хорих.

ОЛИФАНТ, ПА. — Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річни збори вадбудуться в неділю, 16. січня, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній укр. школі кімната ч. 3. Обовязком є всіх членів прийти на час і вислухати звіту з усіх приходів і розходів за минулий рік, та вибрати уряд на 1944 року. — За уряд: Г. Сайкевич, предс.; С. Федірко, кас.; П. Саламаха, секр.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". 10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

СИЛЬНО ЇДЯТЬ, де Джек Шаркі, відомий боксер (другий від лівої руки), трактує своїх товаришів помаранчами. Сцену знято в Алжірі, де Шаркі помагає забавляти американські війська. У групі є одна дівчина з „Ваків".

ТАРЗАН, ч. 902. Диверзія.

Тарзан вислав відділ вояків, щоби відвернути ворогів на бік та відтягнути їх від головної цілі.

Тепер він мусить підсунути повз під нацистичний табор, як вояків там нема.

Як повз посувався вперед, приходилося очищувати ліс.

Поступ відбувався надзвичайно поволи, і Тарзан боявся, що він може спізнитися.